

Doc. JUDr. PhDr. Ivo Svoboda, Ph.D., Ing. Michael Hrbata, MPA

Extremismus a terorismus jako destabilizující prvky společnosti

**BEZPEČNOSTNÍ
PROSTŘEDÍ**

Vojenské rozhledy, 2014, roč. 23 (55), č. 1, s. 33–41, ISSN 1210-3292

Jakmile se objeví, vypukne chaos! Hlasy a obrazy, které jsme nasáli v průběhu hodin následujících po hromadných atentátech z 11. března 2004 nebo 11. září 2001, nám poskytly hmatatelné důkazy způsobeného neklidu a zmatku. Převrácené vlaky nebo mrakodrapy v plamenech; ti, co přežili, buď ve stavu ochromení, nebo nervového rozrušení, krajina jako po bitvě všude tam, kde ještě před několika minutami vládl relativní klid každodennosti.

**Luis de la Corte Ibáñez, Logika terorismu,
Praha: Academia, 2009, ISBN 978-80-200-1724-6**

Extremism and Terrorism as Destabilizing Factors of Society

Abstrakt:

Článek definuje extremismus a terorismus jako možné destabilizující momenty společnosti. V příspěvku jsou rozebrány možné důvody a příčiny projevů extremismu a terorismu a je poukázáno na to, že projevy extremismu pronikají prostřednictvím konkrétních osob do struktur ozbrojených sborů a státní správy. V závěru jsou pak navrženy obecné zásady a přístupy k řešení tohoto aktuálního fenoménu současné doby.

Abstract:

The article defines extremisms and terrorism as eventual destabilizing moments in society. The paper decomposes possible reasons and grounds of their manifestation, the authors point out that certain signs indicate the penetration of extremisms and terrorism into armed forces structures and civil service, by means of concrete persons. At the end they propose general rules and approaches to keep up this topical phenomenon of the present day.

Klíčová slova:

Fašismus, levicový extremismus, nacismus, neofašismus, neonacismus, politický extremismus, pravicový extremismus, rasismus, terorismus, vigilantismus, vnitřní bezpečnost, xenofobie.

Key words:

Fascism, left-wing extremism, Nazism, neo-Fascism, neo-Nazism, political extremism, right-wing extremism, racism, terrorism, vigilantism, internal security, xenophobia.

Úvod

Projevy extremismu, zejména politického a náboženského, jsou aktuálním fenoménem současného globálního světa, přičemž stoupající tendence politické (či jiné) nesnášenlivosti až extremismu nabývají lokálně takových rozměrů, že způsobují velmi napjaté vztahy mezi státy či národy a vytvářejí napjatou mezinárodně politickou a obecně společenskou situaci. Důvody extremismu jsou různé, ale dá se říci, že převažují důvody národnostní, geopolitické, rasové a náboženské. Specifickým je pak projev fašismu, neofašismu, nacismu či neonacismu. Tento stav však vede k projevům nesnášenlivosti mezi konkrétními osobami či skupinami osob bez ohledu na státní příslušnost a je způsobilý dokonce navodit destabilizaci vnitřní bezpečnosti ve státě. Toho jsme svědky jak v České republice, ale i v jiných zemích Evropy, přičemž lze prohlásit, že tento jev má narůstající tendenci, a to nikoli náhodou se sociálním a národnostním pnutím ve společnosti.

V poslední době je obzvlášť markantní nárůst politického extremismu a jeho projevů, resp. projevů tzv. pravicového politického extremismu. Tyto projevy jsou charakteru od vypjatého vigilantismu (vymáhání práva bez opory v zákoně) až po otevřený rasismus a xenofobii v pojetí soudobého extremismu převážně vnitrostátního v jednotlivých zemích EU, až po drobné provokace a narušování tradičně dobrých sousedských vztahů mezi sousedními zeměmi.

Tento stav se samozřejmě nevyhýbá ani ozbrojeným sborům, tedy nejen armádě, ale hojně se vyskytuje i u policie, a zejména u soukromých bezpečnostních služeb. Mírný nárůst trestné činnosti s extremistickým podtextem, který explicitně evidují statistiky policie, popřípadě občasný nárůst i brutality této činnosti, však ne zcela objektivně vykresluje aktuální stav, resp. vývoj společnosti v této oblasti. Implicitně je situace taková, že za mnoha dokumentovanými trestnými činy z „běžné“ násilné trestné činnosti se skrývá rasový podtext, který buď nebyl zcela beze zbytku objasněn, nebo je to důsledkem neochoty některých velících důstojníků přiznat, že zrovna v jeho jednotce či v oblasti, kde provádí svoji činnost, dochází k páchání trestné činnosti s rasovým, nebo obecněji extremistickým, podtextem. Nejedná se však jen o explicitní statistický výčet, který vypovídá jen o zdokumentované a dokázané trestné činnosti; velmi důležitá je i „nálada“ a vnitřní klima v ozbrojených sborech, tedy zda a do jaké míry jsou příslušníci té které jednotky „tolerantní“, nebo dokonce „sympatizující“ s extremistickými projevy na bázi rasismu. Toto nejen že není předmětem systematického zkoumání odbornou veřejností, ale ani není předmětem ochoty zkoumání a monitoringu ze strany velících důstojníků. Přesto, že je obecně chápáno vnitřní klima v ozbrojených sborech jako důležitý aspekt loajality, a tedy kompaktnosti a spolehlivosti ozbrojených sborů. Nadto se často u ozbrojených sborů často vyskytuje již výše zmíněná neochota řídicího managementu vůbec připustit, že u jejich jednotky existuje byť náznak „tolerance“ (nebo dokonce „podpory“) projevů extremismu. [1] Je to téma na samostatný výzkum.

Z toho pramení neochota k jakékoli systematické preventivní činnosti a vytváří se mylný pocit, že prevence projevů extremismu je dostatečně zajištěna občasnými přednáškami pro mnoho desítek účastníků. Přednáška je však pro podobné aktivity zcela nevhodným nástrojem a nadto chybí objektivní monitoring aktuálního stavu, resp. jeho vážnosti, za použití vhodných nástrojů, kdy budou využity metody jak přímé tak nepřímé, a nadto budou shromažďovány a zkoumány z více zainteresovaných vědních oborů, zejména historie, sociologie, psychologie, práva a pedagogiky, resp. sociální pedagogiky. [1]

Lze konstatovat, že za tohoto stavu jsou aktivity politických extremistů možným zdrojem destabilizace zejména vnitřní bezpečnosti státu.

Velmi často se lze setkat s veřejným prohlášením novináře či politika, že nějaká akce, nějaký symbol, popřípadě nějaký postoj je extrémní, nebo extremistický. Co to však extremismus je, jak se projevuje, kde jsou jeho kořeny a kdo je tedy extremistou a z jakého pohledu? Tento fenomén současné doby je hoden vědeckého zkoumání a hodnocení. Současně je také nezbytně nutné tento fenomén jasně a zřetelně pojmenovat, resp. pojmenovat jeho příčiny a mít řešení, nebo se alespoň o to snažit. Na extremismus lze nahlížet z různých pohledů zkoumání, z pohledu vzniku projevů extremismu, z pohledu možného rozdělení extremismu, či z pohledu řešení projevů extremismu a reakcí společnosti. Dílčích pohledů na uvedený fenomén je však možných mnohem více, zcela ve smyslu multidisciplinarit u uvedeného fenoménu. Extremismus lze vnímat jako sociologický, politologický či psychologický, ale zejména jako právní fenomén. Je však třeba na fenomén extremismu nahlížet z multidisciplinárního, resp. interdisciplinárního komplexního hodnocení a možného řešení.

Jak již bylo krátce uvedeno výše, bývá extremismus dělen na extremismus politický, náboženský, národnostní (rasový), ekologický a někdy se setkáme i s jiným dělením, resp. identifikací. Tato dělení jsou však namnoze pouze snahou o bližší specifikaci konkrétního projevu, nicméně extremismus, resp. extrémní postoj má jen jednu definici, resp. jeden společný jmenovatel. Zde lze vycházet z definice, která se sice může zdánlivě jevit jako poněkud starší, nicméně se jedná o stále platnou a užívanou definici. Tato definice byla poprvé ve své podobě použita (již) ve „Zprávě o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002“, avšak je v odborných kruzích užívaná do současnosti. [1]

Pojmem „extremismus“ jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných, norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku (nebo obecněji jako principy jako obsažené v Deklaraci práv a svobod). [1]

Mezi tyto principy patří zejména úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy ČR), svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy ČR), nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy ČR), svrchovanost lidu (čl. 2 Ústavy ČR), soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy ČR), ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy ČR), svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczizitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod). Vzhledem k principiálně obdobným základům Ústavního práva, vč. začlenění Deklarace práv a svobod (Listiny práv a svobod) do Ústavních systémů v drtivé většině zemí Evropy, je možno výše uvedené zobecnit na všechny země v rámci střední a západní kontinentální Evropy. Jedná se o zájem chráněný státem, ve formě zejména trestních předpisů, resp. konkrétních skutkových podstat. Porušení těchto práv občanů (ve formě trestních deliktů) bývají též někdy nazývány jako tzv. **trestné činy z nenávisťi**.

Politický extremismus je pak v souladu s platnými oficiálními dokumenty v tomto článku chápán jako pojem, který označuje „vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných, norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku“. Základní členění je extremismus pravicový (neonacismus, český nacionalismus) a levicový (dogmatický komunismus, anarchismus), přičemž jednotlivé varianty pravicového extremismu budou zmíněny dále.

Politický extremismus je často vymezen jako určitý abstraktní prostor politického spektra a je třeba vnímat, že do skutečné politiky jej vnášejí až konkrétní aktéři. Jsou jimi především politické strany, zájmové skupiny (působící registrovaně i neregistrovaně, případně otevřeně i skrytě, přičemž skrytá působnost je charakteristická i pro různá extremistická spiklenecká centra), média, subkultury (zvláště subkultury mládeže, resp. jejich vnitřní proudy). Celkově pak extremisté mohou tvořit hnutí, resp. sociální hnutí, jakým byl např. ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století fašismus. V případě, že se extremisté chopí moci, lze za extremistického aktéra označit i politický režim. Extremisté užívají při svém působení různé metody získávání vlivu. V legálním rámci se jedná o běžnou politickou propagandu, o veřejné legální demonstrace, o vzdělávání a osvětu vůči stoupcům apod. Extremismus je však charakteristický tím, že demokratické mechanismy zneužívá k získání politické moci, která demokracii odstraní nebo omezí. Tyto svoje cíle mnohdy také nepokrytě deklarují s různými záminkami a důvody.

Vedle legálních metod se extremismus v demokracii často uchyluje i k metodám na hraně legality či zcela nelegálním. Jedná se především o různé formy násilí, od nepřipravených výpadů proti politickým oponentům až po propracovaný terorismus. Násilí může sloužit i jako nástroj k šíření propagandy a jeho cílem je spolu s dalšími nástroji vytvoření vhodné situace pro politickou změnu režimu formou puče či revoluce. [2]

V obecném pohledu je extremismus spíše politologický pojem, ale svým multidisciplinárním vnitřním obsahem je však nesporně také pojmem sociálně-pedagogickým a právním. Extremismus se stává bezpečnostním rizikem v okamžiku, kdy jsou jeho motorem ostře antagonistické postoje vůči stávajícímu společenskému řádu a nesmiřitelnost vyúsťuje v konkrétní záměry a aktivity, směřující k destabilizaci a odstranění daného politického a sociálního systému. Ve svobodné společnosti by vítězství krajně vyhrocených, demokracii nepřátelských postojů, názorů a ideologií znamenalo ústup od lidských práv a nastolení autoritářství, totality nebo anarchie. [3] Při identifikaci co je a co není extrémní projev je nutno v první řadě identifikovat, co je legitimní projev ve smyslu uplatňování práva na svobodu slova a kdy se už jedná o nelegální projev omezování ústavních principů nebo zaručených práv jiných osob.

S terorismem, jako velmi častým projevem extremistických projevů, se setkáváme mnohdy díky zpravodajství médií. Díky nim má téměř každý občan představu o tom co znamená a jaké jsou prostředky boje extremistů. Velká většina velkých teroristických útoků je prováděna islámskými fundamentalisty a zaměřena proti Izraeli. V Evropě jsme se setkávali či setkáváme s útoky skupin jako je IRA nebo ETA. [4] Ideologii teroristických skupin je převážně snaha získat jisté území: Hizballáh, PKK, [5] případně IRA, ETA, nebo nastolit jiný řád (islámské fundamentalistické skupiny vyhlásující tzv. svatou válku). Všechny uvedené skupiny vznikají tam, kde nelze dosáhnout žádného výsledku politickou cestou.

V současné době je nejnebezpečnější formou politického extremismu u nás neonacismus a nacionalismus. *Neonacismus* je hnutím, které ideově alespoň zčásti navazuje na původní nacismus. Nacismus bylo původně hnutí vniklé ve dvacátých letech dvacátého století především v Německu, případně na území jiných států s německou populací, které po uchopení moci v roce 1933 v Německu vytvořilo totalitní a agresivní režim, který masivně potlačoval lidská práva (a hodlal vyhladit celé národy, především Židy a Romy) a od roku 1939 vedl agresivní válku. Na obsazených územích často za pomoci místních kolaborantů realizoval okupační teror. Po porážce nacistického Německa (kapitulovalo v květnu 1945) se alespoň na některé jeho ideje snaží navázat neonacismus, který v současnosti většinou opustil výhradní vazbu na Německo a Germány a snaží se o využití nacistických rasistických, antisemitských a mocenských cílů, názorů a strategií v rámci celé „bílé rasy“. Neonacismus zpravidla obecně hlásá v celosvětovém rámci koncepci rasistického boje a nadřazenost bílých árijských národů, vycházející z tradic původního nacionálního socialismu. [6]

V současné době se objevují i menší proudy více inspirované dělnickým étosem části nacismu z přelomu dvacátých a třicátých let. Existují také národní variace vzhledem k historickým tradicím, ať se již týkají inklinace k pohanským tradicím různých národů, zohlednění tradičních národních nepřátel anebo tradic kolaborace za druhé světové války. V ČR lze vysledovat jak neonacismus více méně propojený s původním německým pojetím nacismu, jehož specifickým vyjádřením je návaznost na sudetoněmecké nacistické tradice, tak i neonacismus respektující rovnoprávnou českou identitu v rámci panárijského neonacistického hnutí. Jde o dílčí návaznost na vlajkařské koncepce z protektorátu Čechy a Morava. [6] Základními formami působení neonacistů jsou zejména:

- stranickopolitická agitace – v ČR se doposud neprosadila silná neonacistická strana,
- v poslední době někteří neonacisté spolupracují s tzv. Dělnickou stranou, [7]
- veřejné získávání sympatií a upevňování identity hnutí šířením propagandy – demonstrace, internet, tiskoviny, oblečení, hudba, white power music, přičemž obchodování s uvedenými artefakty slouží i jako zdroj financování hnutí,
- násilí (využití projevů agresivity) k ovlivnění protivníků i stoupenců.

Za druhý základní proud českého pravicového extremismu lze označit český nacionalismus. Pravicově extremistický nacionalismus se liší od demokratického nacionalismu vysokou mírou nacionální netolerance k jiným národům a etnikům (či alespoň některým z nich) a antidemokratickým zaměřením. Český extremistický nacionalismus lze dále členit na:

- český nacionalismus vycházející z husitské tradice českých dějin, šovinisticky pojatého pokrokářského „národně-obrozeneckého étosu“, čechoslovakismu a českého expanzionismu (národovecko-pokrokářský nacionalismus),
- český nacionalismus, který navazuje na tradice českých dějin zbavených „pokrokářského mýtu“ (konzervativní integrální nacionalisté), [8] v jehož rámci se některé skupiny silněji přiklání k tradicím českého fašismu (neofašisté), může se v něm objevovat různě silná vazba na křesťanství, autoritářský křesťanský konzervatismus, v případě propojení s fašismem klerofašismus (v poslední době prolínání části tohoto proudu s neonacismem).

Jako další možné směry politického extremismu jsou známy zejména dogmatický komunismus, levicově extremistický anarchismus a autonomové, ale lze k nim počítat i specifické formy fašismu, neofašismu, nacionalismu, neonacionalismu, panslavismu apod.

Vzhledem k zejména právnímu, politologickému a sociologickému diskurzu činnosti skupin politického extremismu, kdy se tyto snaží o zviditelnění a získání občanské podpory (byť pasivní), je třeba pomoci nástrojů z oblasti právní vědy, politologie, filozofie, psychologie a sociální práce resp. sociální pedagogiky působit na veřejnost se snahou eliminovat silící vliv agresivity a netolerance ve společnosti. Z hlediska strategie boje státu proti politickému extremismu je tedy v každém případě nutno zaměřit pozornost především na stěžejní cíle boje proti extremismu, jimiž jsou:

- a) zamezit vlivu propagandy extremistů zejména vůči příslušníkům ozbrojených sil, což je v současné době obzvlášť aktuální,
- b) zamezit přijetí extremistů ozbrojených sil a státní správy obecně,
- c) celkově působit tak, aby extremistům nebyla zavádána žádná příčina k věrohodným propagandistickým výpadům, což by jim napomohlo v dosahování vlivu na veřejnost a plnění jejich antidemokratických cílů tak, jak je vnímá současná legislativa.

Nutno poznamenat, že politický extremismus se může projevat různými způsoby; od slovních výpadů, přes vzbuzování sympatií k organizacím pošlapávajícím základní lidská práva a svobody až po administrativní obstrukce a schválnosti ve státní správě, resp. její činnosti. Nejzávažnějším projevem politického extremismu však je individuální fyzická agrese proti výlučným skupinám osob, anebo proti celým rasám či národnostem ve formě teroru, ať již individuálního, tak skupinového (hromadného). A právě extremismus projevený teroristickým útokem (či jeho hrozbou) je nejvážnější hrozbou a destabilizujícím prvkem vnitřní i vnější bezpečnosti státu.

Otázka definice terorismu

Neexistuje jedna všeobecně uznávaná definice terorismu jako projevu extremismu. Různé organizace pracují s odlišnými definicemi. Dokonce ani vláda USA se nemůže sjednotit na jedné definici. Existuje mnoho důvodů, proč tomu tak je. Otázka definice terorismu má své místo na diskuzích mezi státy po desetiletí. První pokus dospět k mezinárodně akceptované definici byl učiněn již za existence předválečné Ligy národů, ale úmluva navržená v roce 1937 nevstoupila nikdy v platnost. Nedostatek jednoty při definování terorismu je hlavní překážkou ke smysluplným mezinárodním prostředkům obrany. K vyřešení této situace přispěl v roce 1992 expert na terorismus A. Schmid, [9] podle něhož pokud je jádro válečného zločinu – záměrné útoky na civilisty, braní rukojmí a zabití zajatců – rozšířeno na dobu míru, můžeme jednoduše definovat teroristické činy jako mírové protějšky válečných zločinů.

Další experti na terorismus jej charakterizují jako „užití síly nebo hrozící užití síly zaměřené k dosažení politických změn“ (Brian Jenkins), „nezákonné užití síly zaměřené na nevinné lidi k dosažení politického cíle“ (Walter Laqueur), „promyšlenou úmyslnou plánovitou vraždou, újmou na zdraví a hrozbou nevinným s cílem vytvořit obavu a zastrašení za účelem dosažení politické nebo taktické výhody“ (James M. Poland). Většina definic však má určité společné prvky, zdůrazňuje cílevědomé použití fyzického násilí namířeného proti civilistům, které má způsobit klima všeobecného strachu v cílovém

obyvatelstvu, za účelem politických a sociálních změn. Definovat terorismus tak, aby byly postiženy všechny stránky jeho projevu a dopadů, není jednoduché. Obsah definice by se zcela jistě lišil podle toho, zda by se na terorismus nahlíželo z pohledu právního, bezpečnostního, nebo třeba sociologického. Pro všechny takové definice by však bylo společné, že jde o protiprávní akty systematického páčání úkladného násilí proti obyvatelstvu a státním orgánům za účelem vyvolání strachu, paniky a destabilizace stávajících politických poměrů.

Právní úprava boje proti terorismu

Ve smyslu výše uvedeného lze konstatovat, že mezinárodní rámec právní úpravy boje proti terorismu není jednoznačný. V návaznosti na útoky v USA ze dne 11. září 2001 se jedná zejména o Usnesení a akční plán mimořádného zasedání Evropské rady, zveřejněný dne 21. září 2001 v Bruselu (Usnesení vlády ČR ze dne 19. prosince 2001 č. 1364), Společný postoj Rady EU o boji proti terorismu (2001/930/CFSP ze dne 27. prosince 2001) a Společný postoj Rady EU o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/931/CFSP ze dne 27. prosince 2001), včetně všech jeho aktualizací, upravujících seznamy osob a skupin, sankciovaných ze strany Evropské unie. Rada EU ve svém dokumentu nazvaném Společný postoj Rady EU o užití zvláštních opatření pro boj s terorismem (2001/931/CFSP) podává definici teroristického skutku. Teroristický skutek je zde chápán jako množina vyjmenovaných činů, které mohou, svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace. [10]

V rámci vnitrostátních právních řádů se jedná o skutky, které byly spáchány s úmyslem vážně zastrašit obyvatelstvo; nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků; vážně destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace, a to:

- útokem na lidské životy, který může zapříčinit smrt,
- útoky na psychickou integritu osob,
- únosy nebo braním rukojmí,
- zapříčiněním rozsáhlých destrukcí vládních nebo veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastrukturních zařízení, pevných platforem na kontinentálním šelfu, veřejných míst nebo soukromého vlastnictví, ohrožujícími lidské životy nebo mající za následek vážné ekonomické ztráty,
- obsazením letadel, lodí, nebo jiných prostředků veřejné dopravy nebo dopravy zboží,
- výrobou, držením, obstaráváním, přepravou, dodáváním nebo používáním zbraní nebo výbušnin jaderné, chemické nebo biologické povahy, stejně jako práce na výzkumu nebo vývoji těchto zbraní,
- pouštěním těchto nebezpečných látek do volného oběhu, zakládáním požárů, výbuchů nebo zapříčiňování povodní, jejichž průběh ohrožuje lidské životy,
- přerušováním nebo přerušením dodávek vody, elektřiny nebo jiných základních zdrojů, což může rovněž ohrozit lidské životy,
- výhružkami spácháním těchto skutků, zmíněných výše,

- vedením teroristické skupiny,
- účasti v teroristické skupině ve funkci informátora, poskytovatele finanční či materiální podpory, s vědomím, že tato pomoc napomůže páchání zločinných aktivit skupiny. [10]

Definice teroristické skupiny

Pro účely téhož dokumentu je teroristická skupina definována jako strukturovaná skupina, složená z více než dvou osob, ustavená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné či jednorázové spolčení. V návaznosti na útoky v Madridu ze dne 11. 3. 2003 se dále jedná zejména o Deklaraci k boji s terorismem, kterou schválila Evropská rada dne 26. 3. 2004, obsahující v příloze aktualizaci Akčního plánu Evropské rady. Vstupem do EU jsou v ČR závazná a přímo aplikovatelná veškerá Nařízení Rady EU provádějící společné postoje, z nichž se terorismu týká zejména Nařízení Rady EU 2580/2001 o zvláštních restriktivních opatřeních zaměřených proti určitým osobám a subjektům v rámci boje proti terorismu. [11]

V souvislosti s výše uvedeným je možno zkonstatovat, že jak ČR, tak i SR jsou smluvní strany následujících mezinárodněprávních instrumentů s vazbou na problematiku terorismu. Jmenovitě: Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě letadla (Tokio, vyhláška č. 102/1984 Sb.); Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, vyhláška č. 96/1974 Sb.); Úmluva o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví (Montreal, vyhláška č. 16/1974 Sb.); Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, vyhláška č. 131/1978 Sb.); Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, vyhláška č. 36/1988 Sb.); Úmluva o fyzické ochraně jaderných materiálů (sdělení MZV č. 114/1996 Sb.); Úmluva OSN o potlačování teroristických bombových útoků (publikována pod č. 80/2001 Sb. m. s.), Evropská úmluva o potlačování terorismu (Štrasburk, sdělení FMZV č. 552/1992 Sb.), Úmluva o zákazu vývoje, výroby a hromadění zásob bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní (vyhláška č. 96/1975 Sb.). ČR dále podepsala a v nedávné době ratifikovala např. Úmluvu OSN o potlačování financování terorismu (New York, sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s.). [10]

Závěr

Problematika zejména politického extremismu a jeho možné pronikání prostřednictvím konkrétních osob do ozbrojených složek státu a státní správy je vážným problémem, který si vyžaduje obzvláštní pozornosti, zejména v souvislosti s nárůstem projevů extremismu v době současné hospodářské krize a projevy nespokojenosti s tímto stavem u obyvatelstva. Mimořádně nebezpečný a vnitřně destabilizující je pak vývoj projevů terorismu, zvláště ve spojení s politickým extremismem, případně náboženským, národnostním či jiným. [11] Je také na místě zdůraznit nezbytnost udržení dobrých sousedských vztahů jednotlivých členských zemí EU, které budou prosty vzájemných animozit,

schválností či projevů nedobrých sousedských vztahů. Je třeba však vzít v úvahu, že tyto projevy často pramení ze vzájemných historických zkušeností a skutečností.

Je zjevné, že další kvalitativní a kvantitativní nárůst projevů politického extremismu a jeho projevů ve formě terorismu je způsobilý destabilizovat či dokonce ohrozit vnitřní bezpečnost států a bylo by nesporně na místě tomuto fenoménu věnovat více pozornosti než doposud, jak ve formě přiměřené a vhodné legislativy a novotvorby, tak ve formě sledování tohoto stavu a prostřednictvím návrhů expertních pracovišť a týmů přijímat organizační a legislativní opatření.

Použitá literatura a další prameny:

- [1] SVOBODA, I. Projevy politického extremismu v ozbrojených sborech. Bratislava: In *Policijná teória a prax*, 2010, s. 117. ISSN 1335-1370, ev. 568/08. Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002 /sněmovní tisk 422/ část č. 259, dostupné na <http://psp.cz/eknih/2002ps/rejstrik/jmenny/5328.html>.
- [2] MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus*. Brno: Centrum strategických studií, 2005.
- [3] *Bezpečnostní informační služba* [online]. [cit. 2008-11-21]. Dostupné z www: <<http://www.bis.cz/extremismus.html>>.
- [4] **Irská republikánská armáda (IRA)** byla irská republikánská vojenská organizace. Její kořeny sahají až k organizaci Irish Volunteers, založené 25. listopadu 1913. Během povstání v r. 1919 byla zvoleným shromážděním (Dáil Eireann) formálně vyhlášena Irská republika a Irish Volunteers její legitimní armádou. IRA pak vedla partyzánský boj proti britské nadvládě v Irsku během irské války za nezávislost (1919-1921). V současné době je IRA oficiálně odzbrojena. Dohoda byla uzavřena v r. 1998, prošla referendem v obou částech Irsku. Dobrovolně se vzdala svého arzenálu a ukončila ozbrojenou činnost. Stala se částečně legální politickou silou. **Euskadi Ta Askatasuna (ETA)**, česky Baskicko a svoboda, je ozbrojená baskická nacionalistická a separatistická organizace, která se snaží násilím vytvořit nezávislý socialistický stát. Organizace byla založena v roce 1959 za totalitního režimu generála Franca a rychle se vyvinula ze skupiny prosazující tradiční kulturní způsoby v polovojenskou organizaci. Její ideologií je marxismus-leninismus. Dostupné na: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/>>.
- [5] **Hizballáh** nebo **Hizbulláh**, Strana Alláhova neboli Strana Boží, celým názvem také Al Muqáwamat ul Islámjatu fi Lubnán, je libanonská šiitská politická a militantní organizace existující od roku 1982. Svůj věhlas si získal skrze vojenský odpor vůči Izraeli, hlavně po jeho invazi do Bejrútu v roce 1982. **Strana kurdských pracujících (PKK)** má svůj původ v Turecku. K jejím hlavním cílům patří boj za vytvoření vlastního kurdského státu. Činnost PKK není omezena jen na země Blízkého východu (Turecko, Sýrie, Irák), ale působí i v evropských zemích. Dne 30. května 2008 se dostala PKK kvůli obchodování s drogami na seznam Foreign Narcotics Kingpin Designation Act ve Spojených státech. Těmito obchody financuje boj za nezávislost. Dostupné na: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/>>.
- [6] MAREŠ, M. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti*. Praha: MVČR, 2006.
- [7] Od soudního rozpuštění tzv. Dělnické strany (DS) v roce 2010 vystupuje jako její nástupkyně **Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS)**. Na tiskové konferenci rozpuštěné Dělnické strany prohlásil jeden z jejích leaderů Tomáš Vandas, že DS půjde do voleb pod hlavičkou DSSS. Dělnická strana sociální spravedlnosti je česká neparlamentní krajně pravicová politická strana, jenž vznikla r. 2004. Po soudním rozpuštění Dělnické strany začalo podporovat DSSS také občanské sdružení Dělnická mládež. Dostupné na: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/>>.
- [8] RATAJ, J. Vize české nacionální politiky v soudobých konceptech krajní pravice v České republice. In Němec, J. - Šuštková, M. ed. *III. Kongres českých politologů, Olomouc 8-10. 9. 2006*. Praha-Olomouc: Česká společnost pro politické vědy, 2006.
- [9] Existuje nejméně 109 definic terorismu. In *Terrorism and the Media*. PALETZ D. L. - SCHMID, A. P. (editors). SAGE Publications, Inc, 1992, 250 str. ISBN 10-0803944837.
- [10] SVOBODA, I. - VIČAR, R. Politický extremismus a terorismus jako destabilizující prvek vnitřní a vnější bezpečnosti EU, In *Sborník ze semináře Národního konventu o Evropskej únii „Rozšiřovanie, bezpečné a prosperujúce susedské prostredie EÚ“*. Liptovský Mikuláš, 2009, ISBN 978-80-8106-022-9.
- [11] KALAMÁR, Š. a kol. *Terminologie a symbolika užívaná soudobou extremistickou scénou*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., 2011, 138 s. ISBN 978-80-7418-0.